

DECIZIE

11 decembrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul Valeriu Doagă
Judecătorii Nicolae Clima, Iuliana Oprea,
Ion Druță, Ion Corolevschi

examinând recursurile declarate de către Galina Popova, Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Galinei Popova împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Comisariatului de Poliție sectorul Buiucani municipiul Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 10 iulie 2013, prin care au fost respinse apelurile declarate de către Ministerul Finanțelor și Procuratura sect. Buiucani, mun. Chișinău, admis apelul declarat de către Galina Popova, casată hotărârea Judecătoriei Buiucani municipiul Chișinău din 06 decembrie 2011 și emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 17 septembrie 2009, Galina Popova a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Comisariatului de Poliție sectorul Buiucani municipiul Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 21 aprilie 2003 Procuratura sectorului Buiucani mun. Chișinău a pornit urmărirea penală în baza art. 89 Codul penal (redacția anului 1961) pe faptul omorului fiicei Galinei Popova - Inna Popova.

Pe parcursul anilor 2003-2009 în calitate de reprezentant al părții vătămate Galina Popova s-a adresat de mai multe ori la Procuratura sect. Buiucani mun.

Chișinău și la Procuratura Generală solicitând să fie informată despre măsurile întreprinse în vederea cercetării sub toate aspectele, obiectiv și complet a circumstanțelor cauzei și tragerii la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea infracțiunii. Prin răspunsurile nr. 11/606 din 30 ianuarie 2006 și nr. 11/4263 din 13 iunie 2006 Galina Popova a fost informată că persoana care a comis infracțiunea a fost stabilită și anume cet. Mardari (Reșetin) Oleg, în privința căruia a fost emisă o ordonanță de punere sub învinuire și anunțat în căutare.

Totodată, i s-a comunicat că încălcări ale normelor procesual-penale la efectuarea urmăririi penale, care să-i fi lezat drepturile și interesele nu au fost constatate.

La 15 iulie 2008 Galina Popova s-a adresat procurorului care conducea urmărirea penală d-lui V. Cernolev pentru a i se comunica rezultatul desfășurării urmăririi penale pe cauza menționată și a fost informată că prin ordonanța din 23 iunie 2008 urmărirea penală a fost suspendată.

Luând cunoștință cu ordonanța de suspendare a urmăririi penale și parțial cu materialele cauzei penale Galina Popova a constatat că nu au fost efectuate toate acțiunile posibile în lipsa învinuitului, însăși urmărirea penală a fost efectuată superficial și unilateral, fiind neîntemeiat tergiversată, pînă în prezent nu au fost întărite procedural toate probele care evident reies din materialele cauzei penale, nu au fost întreprinse și nici efectuate la timp mai multe acțiuni de urmărire penală în vederea identificării, reținerii și tragerii la răspundere penală a persoanei (persoanelor) vinovate de comiterea infracțiunii.

A constatat o atitudine neconștiincioasă și iresponsabilă a organului de urmărire penală, din cauza inacțiunilor căruia pînă în prezent persoanele vinovate de comiterea infracțiunii se află în libertate.

Astfel, răspunsurile date de Procuratura Generală la 30 ianuarie 2006 și 13 iunie 2006 sunt formale, neîntemeiate, nu corespund cu starea de fapt pe cauza penală și în același timp evident ascund faptul inacțiunilor organului de urmărire penală.

La 10 august 2008 la Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău Galina Popova a depus o plângere în care a indicat asupra încălcărilor și inacțiunilor organului de urmărire penală, solicitând să fie întreprinse neîntârziat mai multe acțiuni concrete, fiind indicate fiecare în parte în vederea cercetării sub toate aspectele, obiectiv și complet a tuturor circumstanțelor cauzei și tragerii la răspundere penală a persoanelor vinovate de comiterea omorului.

La plângerea în cauză nu a primit nici un răspuns și nu s-a efectuat nici o acțiune din cele solicitate.

La 01 decembrie 2008 Galina Popova s-a adresat cu cerere Procurorului General în care a sesizat despre faptul de ignorare a normelor procesual-penale de către organul de urmărire penală și inacțiunile acestuia.

La 31 decembrie 2008 Galina Popova a primit răspuns prin care i s-a comunicat că argumentele invocate în plângere s-au confirmat parțial, iar ordonanța Procuraturii sect. Buiucani mun. Chișinău de suspendare a cauzei penale din 06 octombrie 2008 a fost anulată, deoarece nu au fost efectuate toate acțiunile posibile în lipsa învinuitului.

De fapt, prin acest răspuns se confirmă că organul de urmărire penală totuși a încălcat normele procesual-penale la efectuarea urmăririi penale, care prin inacțiunile conștient admise i-au încălcat drepturile și interesele.

Consideră că organul de urmărire penală a avut posibilitate reală să întreprindă în termen rezonabil toate acțiunile posibile în lipsa învinuitului, constată o atitudine iresponsabilă a acestuia, care conștient nu și-a onorat obligațiunile de serviciu și până în prezent persoanele vinovate de comiterea infracțiunii se află în libertate.

Argumentele invocate în această cerere privind faptele de încălcare a normelor procesual-penale, a drepturilor și intereselor Galinei Popova se confirmă prin următoarele.

Organul de urmărire penală încă la 08 mai 2003 dispunea de suficiente probe privind comiterea omorului de către cet. Mardari Oleg, însă mai mult de 3 luni nu a întreprins nici un fel de acțiuni în vederea reținerii acestuia. Numai la 21 august 2003 cet. Mardari Oleg a fost pus sub învinuire și anunțat în căutare, iar măsura de reprimare arestul preventiv a fost luată abia peste un an de zile în anul 2004.

De către organul de urmărire penală nu a fost aplicată la timp interdicție la Departamentul Trupelor de Grăniceri pentru a evita trecerea lui Mardari Oleg peste hotarele Republicii Moldova, iar la Departamentul Vamal până în prezent nu a fost expediată interdicție la ieșirea din țară. De asemenea, la Ministerul Dezvoltării Informaționale nu a fost expediată până în prezent interdicție la perfectarea actelor.

Din materialele cauzei penale reiese că cet. Mardari Oleg posibil a perfectat buletin și pașaport pe numele Reșetin, însă investigațiile se efectuează doar pentru numele Mardari (interdicție la Departamentul Trupelor de Grăniceri și interpelare la OSC). Din materialele cauzei penale nu se vede că învinuitul Mardari Oleg este anunțat și în căutare internațională.

Anterior învinuitul Mardari Oleg a fost condamnat de mai multe ori, cu toate acestea, până în prezent organul de urmărire penală nu a ridicat fișa dactiloscopică pentru a putea fi identificate amprentele lăsate la locul faptei.

Nu au fost prezentate spre recunoaștere cheile și obiectele ridicate în urma percheziției, nici examinate și recunoscute drept corpuri delictive.

În urma examinării locului faptei au fost ridicate mai multe obiecte de preț (vaze de cristal și altele) care nu sînt indicate în procesul-verbal de examinare la locul faptei și nici restituite.

De către organul de urmărire penală au fost solicitate descifrările telefonice ale numerelor de telefon ce aparțineau învinuitului Mardari Oleg și bănuitei Marcenco Natalia, precum și ale altor numere de telefon cu care au conversat aceștia.

Pînă în prezent nu a fost efectuată examinarea și analiza acestor descifrări în scopul identificării persoanelor cu care au contactat Mardari Oleg, Marcenco Natalia înainte și după comiterea infracțiunii de omor. (Potrivit declarațiilor reprezentantului părții vătămate Popova Galina - la comiterea omorului a participat încă un bărbat neidentificat de către organul de urmărire penală).

Organul de urmărire penală nu și-a expus opinia în privința cet. Marcenco Natalia referitor la coparticiparea cu Mardari Oleg la acțiunea de sustragere a

bunurilor materiale din apartamentul părții vătămate Popova. În acest sens, în materialele cauzei se conțin date suficiente că ultima l-a informat pe Mardari Oleg privitor la prezența bunurilor de preț, a mijloacelor bănești, l-a dus în apartamentul unde a fost săvârșită infracțiunea pentru ca acesta să facă duplicate la cheile de la ușa de la intrare în apartament, în ziua și la ora când Mardari Oleg urma să comită furtul a invitat partea vătămată Popova Inna la ea la serviciu, pentru ca acesta să nu fie împiedicat să comită furtul planificat, precum și alte circumstanțe importante pentru urmărirea penală.

Ca probă pentru confirmarea celor menționate pot servi și descifrările convorbirilor telefonice între Marcenco Natalia și Mardari Oleg, Marcenco Natalia și Popova Inna, pînă la data comiterii infracțiunii, în ziua și imediat după comiterea infracțiunii, ceea ce n-a fost efectuat pînă în prezent.

La 10 august 2008 a depus plângere la Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău, prin care și-a exprimat dezacordul cu suspendarea urmăririi penale pe această cauză, indicând încălcările menționate mai sus și a solicitat înlăturarea lor, totodată efectuarea neîntârziată, de rînd cu alte acțiuni planificate, a următoarelor acțiuni:

a verifica dacă învinuitul Mardari Oleg și-a perfectat actele pe numele Reșetin sau și pe alte nume; dacă da, cînd, de către cine i-au fost perfectate;

a repeta interdicțiile expediate la Departamentul Trupelor de Grăniceri, la Ministerul Dezvoltării Informaționale, la Departamentul Vamal și la alte instituții unde ar putea să se prezinte învinuitul, indicînd toate numele de familie care îi vor fi constatate;

a solicita informație de la instituțiile menționate privitor la trecerea peste hotarele Republicii Moldova a învinuitului;

a solicita informație privitor la personalitatea învinuitului și de la organele transnistrene.

Pînă în prezent organul de urmărire penală nu a concretizat și nu a stabilit ce bunuri au fost sustrase și valoarea acestora. Din răspunsul primit de la Procuratura Generală se confirmă faptul, că aceste acțiuni nu au fost efectuate pînă în prezent.

Consideră că organul de urmărire penală conștient nu a întreprins toate acțiunile posibile în lipsa învinuitului, urmărirea penală a fost efectuată superficial, unilateral și neîntemeiat tergiversată, pînă în prezent nu au fost întărite procedural toate probele care reies cu claritate din materialele cauzei penale și care au importanță pentru probarea vinovăției persoanei care a comis infracțiunea, nu au fost întreprinse și efectuate la timp mai multe acțiuni în vederea identificării, reținerii și tragerii la răspundere a persoanei vinovate de comiterea omorului.

În urma inacțiunilor organului de urmărire penală, în afară de faptul că i-au fost lezate drepturile și interesele Galinei Popova în calitate de reprezentant al părții vătămate pe această cauză penală, i-au fost cauzate suferințe fizice și psihice determinate de pierderea fiicei sale, din care cauză consideră că urmează a fi încasat prejudiciul material și moral care i-a fost cauzat, pe care le estimează în sumă totală de 250000 dolari SUA.

Cere Galina Popova repararea prejudiciului moral în mărime de 250000 dolari SUA și încasarea cheltuielilor de judecată, inclusiv cheltuielile de asistență juridică.

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 04 noiembrie 2009 acțiunea Galinei Popova a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 mai 2010 a fost admis apelul declarat de către Galina Popova, casată hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 04 noiembrie 2009 cu restituirea pricinii spre rejudecare în primă instanță.

Prin hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 06 decembrie 2011 acțiunea Galinei Popova a fost admisă parțial. A fost încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul Galinei Popova suma de 3000 lei cu titlu de prejudiciu moral și suma de 2000 lei cu titlu de asistență juridică, în total suma de 5000 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 octombrie 2012 a respins apelul declarat de către Galina Popova, a fost admis apelul declarat de către Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău și Ministerul Finanțelor, casată hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 06 decembrie 2011 și a emis o nouă hotărâre de respingere a acțiunii.

Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 20 martie 2013 a fost admis recursul declarat de către Galina Popova, casată decizia Curții de Apel Chișinău din 11 octombrie 2012 cu trimiterea pricinii spre rejudecare în instanța de apel.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 10 iulie 2013 au fost respinse apelurile declarate de către Ministerul Finanțelor și Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău, admis apelul declarat de către Galina Popova, casată hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii. A fost încasat de la Ministerul Finanțelor în beneficiul Galinei Popova prejudiciul moral în mărime de 80000 lei și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 3000 lei pentru examinarea pricinii în instanța de fond și în instanța de apel, în rest acțiunea Galinei Popova a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

La 25 septembrie 2013, Galina Popova a depus cerere de recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerînd admiterea acestuia, casarea parțială a hotărîrii primei instanțe și deciziei instanței de apel pronunțând o nouă hotărâre prin care acțiunea să fie admisă integral cu încasarea de la Ministerul Finanțelor în beneficiul ei a sumei de 250000 mii dolari SUA.

În motivarea recursului, recurenta Galina Popova a indicat că nu este de acord cu hotărârile instanțelor de judecată în partea în care i-a fost respinsă acțiunea, deoarece deși instanțele au concluzionat corect că Organul de Urmărire Penală a încălcat normele procesual penale la efectuarea urmăririi penale, care prin inacțiunile sale conștient admise au încălcat drepturile și interesele ei, atunci consideră că în ce privește aprecierea prejudiciului moral cauzat de către instanța de fond și de apel, consideră că suma de 80000 lei, încasată este insuficientă pentru a acoperi prejudiciul moral și toate durerile, suferințele pe care le-a avut de suportat în urma omorului fiicei și continuă să le suporte pe tot parcursul vieții și anume că din cauza inacțiunilor Organului de Urmărire Penală până în prezent persoanele vinovate se află la libertate și n-au fost pedepsite.

Instanțele judecătorești la emiterea hotărârilor nu au ținut cont de jurisprudența națională, precum și de practica CEDO pe cauze similare.

La 18 octombrie 2013, Procuratura Generală a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

Recurentul Procuratura Generală, în motivarea recursului a indicat că nu sunt de acord cu decizia instanței de apel deoarece instanța a aplicat eronat normele de drept material și anume prevederile art. art. 3, 6 a Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Consideră că greșit instanțele de judecată au admis parțial acțiunea Galinei Popova concluzionând că Organul de Urmărire Penală nu și-a îndeplinit în mod corespunzător atribuțiile în sensul tragerii la răspundere penală a persoanei culpabile de comiterea omorului Innei Popova, iar faptul că pînă la moment nu a fost stabilit locul unde se află învinuitul Oleg Mardari și acesta nu a fost reținut nu poate fi tratată drept ca „ineficiența anchetei”.

Totodată, indică că la emiterea deciziei instanța de apel urma să țină cont de faptul că Statul repară prejudiciul cauzat numai în cazurile expres prevăzute de lege, iar legislația în vigoare prevede limitativ cazurile și condițiile răspunderii patrimoniale a statului pentru erorile comise de organele de urmărire penală, procuratură și instanțele judecătorești și prin urmare consideră că este inadmisibilă acordarea accidentală, la întâmplare și în cazuri neprevăzute expres de lege a unor sume de bani din bugetul de stat.

La 11 noiembrie 2013, Ministerul Finanțelor a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, cerând admiterea acestuia, casarea hotărârilor judecătorești în vederea diminuării sumei despăgubirii bănești pentru prejudiciul moral în limite rezonabile și probatorii.

Recurentul Ministerul Finanțelor în motivarea recursului a indicat că instanțele de judecată la emiterea hotărârii au aplicat eronat normele de drept material și procedurale incidente în cauza dedusă judecătii, deoarece în sensul art. 11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată și art. 239 și 241 CPC, adică hotărârea judecătorească urmează a se întemeia doar pe concluzii derivate din circumstanțele pricinii, constatate nemijlocit de instanță.

Consideră că prin actele de dispoziție ale instanțelor de judecată, nu a fost argumentată și justificată suma de 80000 lei care a fost dispusă cu titlu de prejudiciu moral, la actele pricinii lipsesc probe care proba faptul că prejudiciul moral urmează a fi evaluat în mod obligatoriu la suma de 80000 lei.

Indică că mențiunea instanței de a încasa din contul bugetului de stat suma de 80000 lei cu titlu de prejudiciu moral s-a întemeiat pe prezumții reținute cu încălcarea reglementărilor art. art. 240, 241 CPC.

De asemenea consideră că instanțele de judecată au dispus adjudecarea acestui prejudiciu în volum exagerat, deoarece nu există nici o probă pertinentă, nici un înscris care să susțină faptul că Galinei Popova i-au fost cauzate careva suferințe în urma examinării cauzei penale.

Prin referința depusă de Procuratura Generală la 04 decembrie 2013 a solicitat declararea recursului Galinei Popova ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 434 Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa părților copia deciziei la 21 august 2013.

Din actele pricinii rezultă că decizia instanței de apel Galina Popova a recepționat decizia instanței de apel din 10 iulie 2013 la 12 septembrie 2013, recursul fiind depus la 25 septembrie 2013.

În privința recurentului Procuratura Generală actele pricinii denotă că acesta a recepționat copia deciziei instanței de apel din 10 iulie 2013 la 13 septembrie 2013 fapt confirmat prin scrisoarea anexată la cererea de recurs, iar recurs a declarat la 18 octombrie 2013.

Iar, ceea ce ține de Ministerului Finanțelor la actele pricinii lipsesc probe în confirmarea recepționării deciziei instanței de apel, ultimul în recurs a indicat că a recepționat decizia instanței de apel tot la 13 septembrie 2013 și a depus cererea de recurs la 11 noiembrie 2013.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Galina Popova, Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor sunt depuse în termenul prevăzut de lege.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând argumentele invocate în cererile de recurs în baza materialelor dosarului și a referinței, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile depuse în termen, recursul Ministerului Finanțelor întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi hotărâri de admitere parțială a acțiunii, iar recursurile declarate de către Galina Popova și Procuratura Generală neîntemeiate și care urmează a fi respinse din următoarele motive.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. b) Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Din actele pricinii s-a stabilit că la data de 21 aprilie 2003 de către Procuratura sectorului Buiucani mun. Chișinău a fost pornită urmărirea penală în baza art. 89 Codul penal (redacția anului 1961) pe faptul omorului fiicei Galinei Popova – Inna Popova.

S-a mai stabilit că pe parcursul anilor 2003-2009 în calitate de reprezentant al părții vătămate Galina Popova s-a adresat de mai multe ori la Procuratura sect. Buiucani mun. Chișinău și la Procuratura Generală solicitând să fie informată despre măsurile întreprinse în vederea cercetării sub toate aspectele, obiectiv și

complet a circumstanțelor cauzei și tragerii la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea infracțiunii.

De asemenea, instanța de recurs constată că prin răspunsurile nr. 11/606 din 30 ianuarie 2006 și nr. 11/4263 din 13 iunie 2006 Galina Popova a fost informată că persoana care a comis infracțiunea a fost identificată și că acesta este anume Mardari (Reșetin) Oleg, în privința căruia a fost emisă o ordonanță de punere sub învinuire și anunțat în căutare. Totodată, reclamantei i s-a comunicat că încălcări ale normelor procesual-penale la efectuarea urmăririi penale, care să-i fi lezat drepturile și interesele ei nu au fost constatate.

Instanța de recurs mai reține că la data de 15 iulie 2008 reclamanta Galina Popova s-a adresat procurorului care conducea urmărirea penală - V. Cernolev pentru a i se comunica rezultatul desfășurării urmăririi penale pe cauza menționată și a fost informată că prin ordonanța din 23 iunie 2008 urmărirea penală a fost suspendată. Ulterior, luând cunoștință cu ordonanța de suspendare a urmăririi penale și parțial cu materialele cauzei penale Galina Popova a constatat că nu au fost efectuate toate acțiunile posibile în lipsa învinuitului, însăși urmărirea penală a fost efectuată superficial și unilateral, fiind neîntemeiat tergiversată, pînă în prezent nu au fost întărite procedural toate probele care evident reies din materialele cauzei penale, nu au fost întreprinse și nici efectuate la timp mai multe acțiuni de urmărire penală în vederea identificării, reținerii și tragerii la răspundere penală a persoanei (persoanelor) vinovate de comiterea infracțiunii, precum și s-a constatat o atitudine neconștiincioasă și iresponsabilă a organului de urmărire penală, din cauza inacțiunilor căruia pînă în prezent persoanele vinovate de comiterea infracțiunii se află în libertate.

Din materialele dosarului este cert că Organul de Urmărire Penală de la 08 mai 2003 dispunea de probe privind comiterea omorului de către o anumită persoană, însă mai mult de 3 luni n-a întreprins nici un fel de acțiuni în vederea reținerii acestuia. Numai la 21 august 2003 anumita persoană a fost pusă sub învinuire și anunțat în căutare, iar măsura de reprimare - arestul preventiv - luată abia peste un an de zile, la 09 august 2004.

Tot din actele pricinii este cert stabilit că de către Organul de Urmărire Penală n-a fost pusă la timp interdicție la Departamentul Trupelor de Grăniceri, pentru a evita eventuala trecere a acestuia peste hotarele Republicii Moldova, întrucît interdicția a fost expediată abia la 02 februarie 2004, iar la Departamentul Vamal pînă în prezent n-a fost expediată interdicție la ieșirea din țară a persoanei învinuite. De asemenea, la Ministerul Dezvoltării Informaționale n-a fost expediată pînă în prezent interdicție la perfectarea actelor. La fel, din materialele cauzei penale reiese că persoana considerată vinovată de organul de urmărire penală posibil și-ar fi perfectat buletin și pașaport pe o altă familie, însă investigațiile se efectuează doar pentru familia inițială, reieșind din interdicție la Departamentul Trupelor de Grăniceri și interpelare la OSC. De asemenea, din materialele cauzei penale nu se vede că învinuitul este anunțat și în căutare internațională.

Din explicațiile părților și materialele dosarului, instanța de recurs reține că anterior învinuitul a fost condamnat de mai multe ori, cu toate acestea, pînă în prezent Organul de Urmărire Penală n-a ridicat fișa dactiloscopică pentru a putea fi identificate amprentele lăsate la locul faptei.

Reieșind din materialul probator administrat în cauză Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că urmărirea penală se duce de mai mult timp de peste 8 ani, reclamanta-recurentă Galina Popova nu este informată în modul prevăzut de lege despre mersul urmăririi penale, deși s-a adresat organului de urmărire penală și procuraturii în acest sens. Mai mult ca atât, se reține că din informația prezentată de către Procuratura sectorului Buiucani mun. Chișinău din 03 iulie 2013, prezentată în instanța de apel de către Procurorul în procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, rezultă că la 30 noiembrie 2011 din nou urmărirea penală pe cauza penală nr. 2003038057 nu este finalizată, fiind suspendată în baza prevederilor art. 287¹ alin. (1) pct. 1) Cod de Procedură Penală pînă la stabilirea locului aflării învinutului.

Actele pricinii și explicațiile părților, dovedesc cu certitudine că pe parcursul intervalului de timp 2003-2009, în calitatea de reprezentat al părții vătămate Galina Popova nu a fost informată despre investigațiile organelor de urmărire penală asupra cazului respectiv.

De asemenea din materialele dosarului rezultă că reprezentantul Galinei Popova în ședința de judecată a primei instanțe, a invocat încălcarea de organele de urmărire penală a art. 2 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și jurisprudența CEDO în cazurile Răilean împotriva Republicii Moldova din 05 ianuarie 2010, Guțu împotriva Republicii Moldova din 07 iunie 2007, unde Curtea a concluzionat că o durată atât de îndelungată a investigației, în absența unor factor complicați nu satisface cerința promptitudinii aferentă obligației procedurale.

Conform art. 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

În conformitate cu art. 59 Codul de procedură penală, se definește "partea vătămată" drept orice persoană căreia i s-a cauzat prin infracțiune un prejudiciu moral, fizic sau material. Iar, articolul 60 CPP detaliază multiple drepturi procedurale specifice asociate cu acest statut.

Conform art. 81 Codul de procedură penală, se prevede că o rudă apropiată își asumă acest rol în cazul în care partea vătămată este decedată. Or, conform art. 81 alin. (1, 2 și 4) CPP, în procesul penal, succesori al părții vătămate sau al părții civile este recunoscută una din rudele ei apropiate care a manifestat dorința să exercite drepturile și obligațiile părții vătămate decedate sau care, în urma infracțiunii, a pierdut capacitatea de a-și exprima conștient voința. Recunoașterea rudei apropiate ca succesori al părții vătămate sau al părții civile o decide procurorul care conduce urmărirea penală sau, după caz, instanța de judecată cu condiția că ruda apropiată solicită această calitate. Succesorul părții vătămate sau al părții civile participă la procesul penal în locul părții vătămate sau părții civile.

Conform art. 53 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Conform art. 1404 Codul civil, reglementează răspunderea pentru reglementează răspunderea pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o persoană cu funcție de răspundere. Prejudiciul cauzat printr-un act administrativ ilegal sau nesoluționarea în termen legal a unei cereri de către o autoritate publică sau de către o persoană cu funcție de răspundere din cadrul ei se repară integral de autoritatea publică. Persoana cu funcție de răspundere va răspunde solidar în cazul intenției sau culpei grave. Persoanele fizice au dreptul să ceară repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile indicate la alin.(1).

Obligația de reparare a prejudiciului nu se naște în măsura în care cel prejudiciat a omis, cu intenție ori din cupă gravă, să înlăture prejudiciul prin mijloace legale. În cazul în care o autoritate publică are o obligație impusă de un act adoptat în scopul protecției contra riscului de producere a unui anumit fel de prejudiciu, ea răspunde pentru prejudiciul de acest fel cauzat sau nepreîntâmpinat prin neexecutarea obligației, cu excepția cazului când autoritatea publică demonstrează că a dat dovadă de diligență rezonabilă în executarea obligației. Autoritatea publică nu răspunde pentru prejudiciul cauzat prin adoptarea unui act normativ sau omisiunea de a-l adopta, sau prin omisiunea de a pune în aplicare o lege.

Conform art. 1422 alin.(1) Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului în echivalent bănesc.

Totodată, conform prevederilor art. 1423 Codul civil, mărimea compensației pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice cauzate persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această compensare poate aduce satisfacție persoanei vătămate.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămate.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reieșind din circumstanțele pricinii coroborat cu prevederile normelor legale nominalizate, consideră că este incontestabil faptul că întrucât pe parcursul intervalului de timp 2003-2009 în calitatea de reprezentat al părții vătămate Galina Popova nu a fost informată despre investigațiile organelor de urmărire asupra cazului respectiv, reclamanta Galina Popova nefiind informată în modul prevăzut de lege despre mersul urmăririi penale, deși s-a adresat organului de urmărire penală și procuraturii în acest sens, mai mult prin scrisorile și răspunsurile expediate reclamantei –recurente organul de urmărire penală i-a comunicat că încălcări ale normelor procesual-penale la efectuarea urmăririi penale, care să-i fi lezat drepturile și interesele reclamantei Galina Popova nu au fost constatate.

Reieșind din aceste circumstanțe instanța de recurs conchide cu certitudine că prin acțiunile organului de urmărire penală enunțate i-au fost cauzate suferințe

morale și retrăiri logice reclamantei Galina Popova, deoarece ancheta pe faptul omorului fiicei Galinei Popova - Inna Popova incontestabil a fost una inefficientă.

De asemenea, instanța de recurs consideră că în speță autoritățile competente trebuiau să efectueze o urmărire penală efectivă pentru a stabili circumstanțele cauzei, iar aceasta este o obligație a mijloacelor, nu a rezultatului.

Astfel, în baza dată este cert faptul că urmărirea penală nu a fost detaliată. Autoritățile competente nu au luat toate măsurile rezonabile pentru a aduna elementele relevante. Cerința unei examinări prompte și rezonabile este implicită.

Prin urmare, ruda cea mai apropiată a victimei trebuie să fie implicată în cadrul procedurii într-o măsură necesară pentru a apăra interesele legitime ale victimei (cauza Hasan Qalişkan).

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit consideră ca nu pot fi reținute argumentele recurentului Procuratura Generală precum că în acest caz procuratura și organul de urmărire penală și-au executat obligațiile procesuale, au stabilit persoana care a săvârșit omorul lui Popova Ina, au dispus investigațiile în vederea căutării învinuitului. Iar, faptul că pînă la moment nu a fost stabilit locul unde se află învinuitul și acesta nu a fost reținut nu poate fi imputat procurorului și organului de urmărire penală.

Totodată, Colegiul consideră că una din principalele caracteristici ale investigației constituie promptitudinea acesteia, iar explicații suplimentare asupra acestui aspect nu sunt necesare deoarece este de la sine înțeles că principalul inamic al oricărei anchete/investigații/urmăririi penale este timpul. Cu cît este întîrziată și condiționată începerea investigației cu atît crește riscul pierderii probelor relevante, prin urmare deficiența întregii investigații. Acest aspect al investigației instanța de recurs îl reține atît vizavi de caracterul neîntîrziat al începerii unei investigații cum și vizavi de promptitudinea efectuării și finalizării acesteia.

În circumstanțele expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că obligația procedurală care derivă din articolul 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, este una din măsurile posibile care prezumează cerința promptitudinii rezonabile. Or, în speță urmărirea penală a început în anul 2003 și a durat pînă în 2009, termen îndelungat care poate fi justificat prin complexitate sau orice alte dificultăți obiective.

Prin urmare, instanța de recurs consideră că reclamanta –recurentă Galina Popova avea suficiente temeiuri să pună la îndoială efortul autorităților în clarificarea și pedepsirea persoanele vinovate de comiterea infracțiunii comise asupra fiicei sale, persoane care încă se află în libertate.

În afară de aceasta examinînd materialele pricinii Colegiul Civil consideră că autoritățile nu au implicat-o în mod suficient pe reclamanta Galina Popova în cadrul derulării urmăririi penale.

În acest sens, se menționează că implicarea rudelor mai apropiate este necesară pentru a asigura responsabilitatea publică a autorităților cercetarea publică a acțiunilor lor în asemenea situații (a se vedea cauza Ramsahai and Others). Or, în această cauză, reclamanta Galina Popova avea un interes puternic și legitim în

efectuarea urmăririi penale, care putea fi soluționat prin oferirea acesteia a unui în baza Codului cu privire la procedura penală.

De asemenea, în sensul articolului 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale cere mai mult decât o simplă informare rudei celei mai apropiate în privința progresului urmăririi penale, și include implicarea activei a acestora (a se vedea *Salgm vs. Turkey*). Ori, în speță s-a constatat cu certitudine că lucru nu a fost efectuat iar, timpul cât a durat urmărirea penală, se constată implicarea foarte limitată a reclamantei Galina Popova, considerent din care se consideră că urmărirea penală nu era "efectivă" în sensul jurisprudenței sale, cu certitudine având loc o violare a articolului 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Așadar, instanța de recurs consideră că în speță constituie violarea articolului 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale sub aspect procedural privind ineficienta anchetei efectuate de autorități privind cauza morții fiicei reclamantei. Or prin prisma art. 2 CEDO, pentru ca o anchetă să fie considerată efectivă, ea trebuie să fie capabilă să ducă la identificare și posibil la condamnarea celor responsabili. Totodată, aceasta nu este o obligație de rezultat, dar de mijloace. Iar, autoritățile trebuie să întreprindă toate măsurile rezonabile pentru a asigura probele accidentului (a se vedea *Iorga c. Moldovei*; *Railean c. Moldovei*).

Prin urmare reieșind din cumulul de probe anexat la materialele dosarului, ținând cont circumstanțele pricinii coroborat cu normele legale naționale și internaționale, Colegiul civil și de contencios administrativ lărgit conchide că incontestabil reclamanta Popova Galina a avut de suferit unele frustrări, atitudini și neliniști în urma anchetei ineficiente efectuate pe faptul omorului fiicei acesteia, care nu pot fi compensate doar prin simpla constatare a unei violări, însă totodată instanța de recurs consideră că prejudiciului material și moral solicitat de către reclamantă în sumă totală de 25000 dolari SUA este exagerat de mare în raport cu încălcările admise.

Mai mult, la actele pricinii lipsesc careva probe în confirmarea faptului că Galina Popova a avut careva pierderi materiale reale ratate, considerente din care această pretenție urmează a fi respinsă ca fiind neîntemeiată.

În ceea ce privește pretenția Galinei Popova cu privire la repararea prejudiciului moral și cu scopul luării unei decizii pe bază echitabilă, instanța de recurs consideră necesar de a încasa din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor suma de 80000 lei, ceea ce constituie o satisfacție echitabilă și rezonabilă cu menținerea echilibrului între compensație și venituri nejustificate, sumă care corespunde suferințelor morale pe care le-a suportat Galina Popova pe parcursul anilor 2003-2009, iar argumentele acesteia din recurs precum că suma de 80000 este exagerat de mică și nu este echitabilă suferințelor morale cauzate.

În acest sens, instanța de recurs invocă și jurisprudența CEDO în cazurilor similare în care Republica Moldova a fost condamnată la CEDO și sumele încasate de către curte în cazurile Pădureț contra Moldovei suma de 20000 euro; Iorga contra Moldovei suma de 12000 euro; Anusca contra Moldovei suma de 8000 euro; Gutu contra Moldovei suma de 5000 euro.

Totodată, Colegiul instanței de recurs reține ca neîntemeiate argumentele recurenților Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală precum că Statul poate să repare prejudiciul cauzat numai în cazurile expres prevăzute la art. 53 din Constituția RM, Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 și în baza art. 1405 Codul civil, invocând că Statul în persoana Ministerului Finanțelor, răspunde patrimonial numai pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale, precum și în urma aplicării sancțiunii administrative în formă de arest administrativ, întrucât s-a stabilit cu certitudine că circumstanțele pricinii se încadrează în prevederile art. 1404 Codul civil și art. 2 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale sub aspect procedural privind ineficiența anchetei efectuate de autorități.

În opinia instanței de recurs se invocă că din prevederile Constituției Republicii Moldova, precum și din hotărîrea Curții Constituționale nr.55 din 14 octombrie 1999 "Privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituția Republicii Moldova" rezultă că practica CEDO constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și respectiv urmează a fi aplicată direct ca oricare altă lege națională cu deosebirea că CEDO are prioritate față de restul legilor interne care îi contravin.

De menționat, că sarcina primordială cu privire la Aplicarea Convenției revine instanțelor naționale și nu Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Astfel, în cazul judecării cazurilor instanțele de judecată urmează să verifice dacă legea sau actul, care urmează a fi aplicat și care reglementează drepturi și libertăți garantate de CEDO, sînt compatibile cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate instanța va aplica direct prevederile Convenției, menționînd acest fapt în hotărîrea sa. Concomitent se va ține cont de faptul că prevederile Convenției și ale Protocoalelor sale sînt obligatorii pentru Republica Moldova doar din momentul intrării lor vigoare pentru Republica Moldova, adică de la 12 septembrie 1997. Astfel, normele Convenției se extind doar asupra încălcărilor (pretinselor încălcări) ulterioare acestei date și nu pot avea efect retroactiv. Aceasta nu se extinde însă asupra încălcărilor (pretinselor încălcări) care au un caracter continuu. Aceste din urmă încălcări sînt acele stări de fapt și de drept care au început înainte de 12 septembrie 1997 și au continuat și după această dată.

În consecință, Colegiul conchide că în speță urmează a fi aplicată direct prevederile art. 2 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) CPC, instanța de judecată obligă partea care a pierdut procesul să plătească la cerere părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

În conformitate cu art. 96 alin. (1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile. Iar, în conformitate cu art. 96¹ CPC, cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost

reprezentată în judecată de un avocat. Iar, în corespundere cu prevederile art.7 pct. e) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, persoanei fizice sau juridice i se restituie sumele plătite de ea pentru asistență juridică.

De asemenea, conform jurisprudenței constante a Curții Europene pentru drepturile Omului în acest sens, art. 41 al Convenției Europene prevede că o despăgubire a cheltuielilor de judecată pentru asistență juridică poate fi acordată doar în cazul când vor fi întrunite cumulativ următoarele condiții: a) cheltuielile de judecată pentru asistența juridică au fost efectuate în mod necesar și real pentru a preveni sau a face să fie remediată o încălcare în ordinea juridică stabilită și spre a fi constatată o asemenea încălcare de instanța de judecată și a obține pe această cale, înlăturarea consecințelor ei; b) quantumul acestor cheltuieli să fie rezonabil, mai precis, pentru a putea fi rambursate, cheltuielile judiciare trebuie să se raporteze la încălcarea constatată prin hotărârea judecătorească, complexitatea și cheltuielile au fost făcute, în mod necesar, cu scopul de a preveni sau a redresa faptele decise de instanța de judecată ca reprezentând o încălcare a normelor care guvernează raportul juridic litigios.

Astfel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că în speță sunt prezente probe veridice, admisibile și pertinente a cheltuielilor suportate de către reclamanta Popova Galina pentru asistența juridică în sumă de 3000 lei, care de asemenea urmează a fi încasate în beneficiul acesteia de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor.

Astfel, din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursurile declarate de Galina Popova și Procuratura Generală, de a admite recursul declarat de Ministerul Finanțelor, de a casa decizia instanței de apel și de a emite o nouă hotărâre prin care acțiunea Galinei Popova împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Comisariatului de Poliție sectorul Buiucani municipiul Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral de admis parțial.

În conformitate cu art.445 alin.(1) lit. b) Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se resping recursurile declarate de către Galina Popova și Procuratura Generală.

Se admite recursul declarat de către Ministerul Finanțelor.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 10 iulie 2013, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Galinei Popova împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Comisariatului de Poliție sectorul Buiucani municipiul Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral și se emite o nouă hotărâre prin care:

Se admite parțial acțiunea Galinei Popova împotriva Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne, Procuraturii Generale și Comisariatului de Poliție sectorul Buiucani municipiul Chișinău cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

Se încasează de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Finanțelor în beneficiul Galinei Popova suma de 80000 (optzeci mii) lei în vederea reparării prejudiciului moral și 3000 (trei mii) cheltuieli de asistență juridică, în total suma de 83000 (optzeci și trei mii) lei.

În rest, acțiunea Galinei Popova se respinge ca fiind neîntemeiată.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele completului,
judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă

Nicolae Clima

Iuliana Oprea

Ion Druță

Ion Corolevschi